

همایش علمی پژوهشی فقه و حقوق اسلامی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار

((با حمایت معنوی مرکز علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری های استان اصفهان))

سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی
شماره مجوز: ۹۸/۲۳۵۱-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۸
شماره مقاله: ۱۱۹۵/۱۰۲
رده بندی کنگره: الف ۱۰۱/۲

آیات الاحکام حقوق اساسی و سیاسی قرآن کریم

دکتر یاشار طاهری

استاد دانشگاه

چکیده

یکی از گفتارهای قابل ملاحظه درواکاوی و پژوهش، بحث احکام حقوق اساسی و سیاسی درقرآن کریم است. در رویارویی با این مسئله دیدگاه های گوناگونی وجود دارد. دسته ای که زیرعنوان مذهبی های روشنفکر و غرب گرایند که اصولا وجود چنین احکامی را در قرآن و مذهب منکر می باشند و می گویند دین از سیاست جدا است و کاری به سیاست ندارد و این همان عقیده سکولاریسم می باشد. در مقابل، دسته ای هستند به نام مذهبی های سنتی که هرچند مانند روشنفکران، دین را از سیاست جدا نمی دانند اما ورود در عرصه سیاست را نیز آفت مذهب و پاکدامنی می دانند و بیان می کنند باید به فقه پرداخت و کار سیاست را به دیگران وانهاد. از نظر ایشان؛ احکام سیاسی منتفی نیست بلکه مورد بی توجهی و غفلت واقع شده است. گروه سوم که شمار آنها در دوره های مختلف اندک بوده، دسته گریخته در محافل علمی یا در نوشته ها و به مناسبت های گوناگون سخن از آن به میان آورده و معتقدند که قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و به عنوان قانون کامل و جامع برای جامعه بشری نازل شده است و حکمی از احکام زندگی نیست که در آن نباشد. بدیهی است پیروان قرآن با عرصه های مختلف زندگی فردی، خانوادگی، اجتماعی در وضعیت های متفاوت مواجهند و در هر یک از این عرصه ها حرکت مجاز و غیر مجاز وجود دارد و جواز

و عدم جواز حکم است و این قرآن است که باید بایست ها و نبایست های زندگی را در ابعاد مختلف تعیین و تبیین نماید. پس عرصه زندگی یعنی عرصه سیاست و حقوق اساسی و مدیریت و احکام آن باید بیان شود و این تکلیف برعهده قرآن است که خود، آن را بیان نموده است.

واژگان کلیدی: احکام، حقوق اساسی، سیاست، روابط، جامعه، دولت، ملت.

مقدمه

قرآن کتابی آسمانی است که رهنمودهای تمام راه های چگونگی زیستن و از دنیا توشه برای آخرت بر گرفتن در آن نهفته شده است. حضرت علی علیه السلام درلاره آن می فرمایند: (وما جالس هذا القرآن أحد الأquam عنه زیاده فی هدی و نقصان من عمی و اعملوا انه لیس علی احد بعد القرآن من فاقد و لا لأحد قبل القرآن من غنی) (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۵) کسی با قرآن همنشین نشده است مگر اینکه هنگام برخاستن چیزی به او اضافه شده و چیزی از او کسر گشته است. آنچه به او اضافه شده است هدایت و رهنمود است و آنچه از او کاسته شده است کوری و ناآگاهی است و بدانید که هیچ کس پس از انس با قرآن، فقیر نخواهد بود و هیچ کس قبل از انس با قرآن بی نیاز نخواهد بود. قرآن که دارای بارارزنده فرهنگی، حقوقی، عملی و حکمی بسیار برای بشر می باشد، شوربختانه با جدایی ثقل بزرگ مفسر و مبین اهل بیت پس از رحلت پیامبر از آن همچنان سر بسته مانده و جز اندک مطالبی از آن که همان محکومات قرآن باشد، بقیه در دسترس پیروان این وحی الهی نمی باشد و فهم پژوهشگران غیر معصوم از آن محروم است و از بخش محکومات نیز تمام مطالب مورد بررسی و استفاده قرار نگرفته است. فقها به احکام عبادی، تجاری، فضایی، خانوادگی و جهادی را مورد توجه قرار داده و از احکام حقوق اساسی و سیاسی به هر دلیل غفلت ورزیده اند. دو بحث در مورد احکام آیات وجود دارد: یکم؛ دسته بندی موضوعی کامل نشده اند، دوم؛ این تفاسیر اصولاً جنبه برداشتی دارد و بیان محتوای حقیقی قرآن نمی باشد. زیرا تفسیر